

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1905. Första Kammaren. N:o 31.

Onsdagen den 5 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Westring* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af §§ 2 och 8 i lagen angående köttbesiktning och slakthus den 22 december 1897.

Justerades protokollet för den 29 nästlidne månad.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Hasselrot* under 14 dagar från och med innevarande dag.

Föredrogs och hänvisades till Riksdagens särskilda utskott n:o 2 herr *Åkerbergs* under gårdagen afgifna och då bordlagda motion, n:o 47, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af brännvin.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran sammansatta stats- och lagutskottets nästlidna dag bordlagda utlåtande, n:o 9, äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtande, n:o 6.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 1 och 4 i denna månad bordlagda betänkande n:o 18, i anledning af väckta motioner angående förändrade bestämmelser i fråga om beskattning af inkomst af skog.

I särskilda inom Andra Kammaren väckta motioner hade föreslagits:

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om be-
skattning af
inkomst af
skog.*

Ängående
ändrade be-
stämmeiser i
fråga om be-
skattning af
skog.
(Forts.)

af herr *H. G. P. Öhngren* (n:o 97), »att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t tacktes låta utarbета och, om möjligt, redan för nästa års riksdag framlägga förslag till sådan ändring af gällande bevillningsförordning, att inkomst af skog (skogsbruk) må i beskattningshänseende likställas med bergsbruk, samt att inkomst af skog skall taxeras inom den ort, där skogen är belägen»;

samt af herr *S. J. Enander* (n:o 134), att Riksdagen måtte besluta, att gällande bevillningsförordning skulle beträffande nedan-nämnda §§ erhålla följande förändrade lydelse:

§ 2.

Bevillning för fast egendom erlägges af ägaren, utom i följande fall, då bevillningen utgöres af innehafvaren, nämligen:

a) för jordegendom, som besittes med stadgad åborätt eller är af allmän myndighet eller af stiftelse till begagnande mot lifstidsstädja upplåten, för i stad befintlig så kallad ofri tomt, hvarifrån innehafvaren ej må skiljas, så länge han erlägger tomtören eller utan att vederbörlig lösen gifves, samt för skogsområde, som innehafves af stad eller annan menighet;

b) för jordegendom — — — afsöndrad.

§ 3.

1 mom. Fast egendom skall uppskattas till sitt verkliga värde. Detta värde bestämmes med ledning af de om hvarje särskild egendoms storlek, beskaffenhet och afkastning inhämtade upplysningar samt erhållna uppgifter om areal och olika ägoslag samt arrende- eller hyresafgifter, köpeafhandlingar och värderingar för egendomens beläning eller försäkrande mot brandskada. I fråga om jordbruksfastighet skall härvid hänsyn tagas till skogs afkastning, allenast i den mån densamma användes till husbehof; dock att beträffande skogsområde, som innehafves af staten, växande skogens hela värde inbegripes i fastighetens värde.

2 mom. Frälseräntas kapitalvärde — — beräknas.

3 mom. Fastighetstaxering äger rum år 1906 och därefter hvar femte år. Det värde, hvartill fast egendom blifvit uppskattad, skall utan förnyad uppskattning bibehållas oförändrad under tiden mellan två på hvarandra följande allmänna fastighetstaxeringar, utan för så vidt sådana inträffade förhållanden, som i 2 § af den för taxeringsmyndigheterna utfärdade instruktion härmed omförmäles, påkalla förändrad värdering.

4 mom. Uppskattning — — — icke rum.

§ 5.

Vid uppskattning af fast egendom skola särskilda värden slutande å fulla hundratal kronor, utsättas:

a) å jordbruksfastighet:

för inrösnings- och afrösningsjord, hvar för sig, med iakttagande af hvad i 3 § 1 mom. stadgas, för hvarje hemman och jordlägenhet eller, om hemmanet eller lägenheten består af två eller flera brukningsdelar eller afsöndring af jord därifrån ägt rum, för hvarje sådan brukningsdel eller jordafsöndring; samt

för skogsområde, som innehafves af staten, vare sig det tillyder visst hemman eller icke, äfvensom för skogsområde, som innehafves af stad eller annan menighet;

b) å annan — — — frälseränta.

§ 8.

1 mom. Till inkomst — — — patronus ecclesiae.

2 mom. Till inkomst af arbete räknas:

a) inkomst af rörelse eller yrke, såsom:

1:o) af bergsbruk, kalk- och stenbrott jämte därtill hörande verk, inrättningar och näringar; kvarnar och sågverk; fabriker, mekaniska verkstäder, brännvinsbrännerier och andra för varors tillverkning eller förädling anlagda inrättningar; mejerihandtering, potatismjöl-fabriker och andra binäringar till jordbruket, i den mån de icke afse tillgodogörande af eget jordbruks produkter; penningrörelse, handelsrörelse, hvartill äfven räknas handel med skog eller skogseffekter, skeppsrederi, sjöfart, handverk eller annan näring;

2:o) af försäljning af skog eller skogseffekter samt af virkesfångst för annat ändamål än eget husbehof från område, för hvilket den, som verkställer försäljningen eller virkesfångsten, är pliktig utgöra fastighetsbeviljning, äfvensom af virkesfångst från skogsområde, som blifvit af staten upplåtet till bergshandteringsens understöd, till sågverk eller kanalbolag.

3:o) af till allmän trafik — — — flottled; och

4:o) hvad som förvärfvas — — — beskattad.

§ 12.

Skattskyldig taxeras för inkomst af kapital och arbete;

a) patronus — — — utgår;

b) idkare af rörelse, som i 8 § 2 mom. a) 2:o) omförmäles, för inkomst däraf, där skogsområdet är beläget;

c) bank — — — stationer;

d) annat bolag — — — styrelse;

e) handlande — — — mantalsskrifven;

f) ägare — — — hemort;

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om be-
skattning af
inkomst af*

*skog.
(Forts.)*

Angående
ändrade be-
stämmeiser i
fråga om be-
skattning af
inkomst af
skog.
(Forts.)

- g) de under — — — — beskattas;
h) utrikes boende, här — — — — församling; samt
i) utrikes boende pensionstagare — — — — utbetalas.
För annan — — — — vistas.

*Instruktion för taxeringsmyndigheterna. Uppskattning af fast egen-
doms värde.*

§ 1.

Värdet af fast egendom föreslås och bestämmes med ledning af
1:o) jordegendom tillhörande — — — — — börande härvid jämväl
behörigt afseende fästas vid såväl in- som afrosningsjordens läge och
beskaffenhet, tillgång på skog till husbehof samt beloppet af de all-
männa utskylder — — — — 5 procent;

2:o) egendomens — — — — förändradt;

3:o) den för sådan — — — — egentligt inflytande, eller å värdet
af skog utöfver hvad för husbehofvet erfordras, likasom värdet — —
— beräkning;

4:o) årliga — — — — kapitaliserad efter 5 procent;

7:o) vid taxering af skogsområde, som innehafves af staten,
beräknas jämväl växande skogens hela värde.

I de fall — — — — utgöras.

§ 2.

Har under tiden — — — — — taxeringslängden.

*Uppskattning af inkomst genom försäljning af skog eller skogs-
effekter eller af virkesfångst, af bergsbruk och därtill hörande näringar
samt kvarnar och fabriker m. fl. verk och inrättningar.*

§ 3.

Vid beräkning af inkomst genom försäljning af skog och skogs-
effekter samt genom virkesfångst hafva taxeringsmännen att noggrant
göra sig underrättade om mängden och beskaffenheten af hvad som
försåls, eller annorledes tillgodogjorts, och därför belöpande inköps-
och afverkningskostnad samt om den köpeskilling, det försålda be-
tingat, eller det värde, annorledes använt virke med hänsyn till
förhållandena i orten kan anses äga, jämte de öfriga omständigheter,
som på ett rätt bedömande af hithörande taxeringsfrågor kunna inverka.

§ 4.

1 mom. (= med § 3.)

2 » (= med § 4.)»

Utskottet hade på anförda grunder hemställt, att Riksdagen, i anledning af herr Öhngrens och herr Enanders förevarande motioner, ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t, utan att afvakta en fullständig lösning af kommunalskattefrågan, täcktes låta utarbета och om möjligt redan nästkommande år för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af nu gällande skattelagstiftning, att inkomst genom beskattning af skogsafverkning må, i större utsträckning än för närvarande äger rum, tillgodokomma de särskilda kommuner, inom hvilka skogsafverkning bedrifves.

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om be-
skattning af
inkomst af
skog.*
(Forts.)

Vid betänkandet hade reservation afgifvits af herr *Cavalli*, hvilken likväl däri ej framlagt sin åsikt, äfvensom af herr *Hammarström*, som ansett, att utskottet bort hemställa, att förevarande motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Hammarström: Såsom framgår af utskottets betänkande, har jag antecknat mig såsom reservant. Jag har nämligen ansett, att utskottet bort hemställa, att förevarande motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, och jag skall i korthet angifva skälen för denna min ståndpunkt.

Utskottet har framhållit och betonat, att nuvarande anordning med afseende å beskattning af skogens afkastning är otillfredsställande, och däri tror jag nog, att man måste gifva utskottet rätt. Det har också under den långvariga behandling, för hvilken denna beskattningsfråga varit föremål, ganska allmänt erkänts, att förändrade bestämmelser i ämnet vore af behofvet påkallade. Jag vill icke heller mot-säga utskottet i dess uppfattning, att frågan tariffar snar lösning. Tvärtom tror jag nog, att, vare sig man ser den från statsbeskattningens eller från den kommunala beskattningens synpunkt, man bör medge, att det nog fins skäl för den önskan, att frågan måtte så snart som möjligt vinna en tillfredsställande lösning.

Men däremot har jag icke kunnat anse, att den väg, utskottet förordat för ernående af detta mål, är den riktiga; och för att ådagalägga detta nödgas jag i korthet beröra frågans förhistoria. Denna går jämförelsevis långt tillbaka i tiden. Redan skatteregleringskommittén hade upptagit ämnet till utredning, och skulle enligt dess förslag formen för skogsafkastningens beskattning — i den mån fråga ej var om sådan afkastning till husbehof — förändras från fastighetsbevilning till inkomstbevilning. Detta har också varit det förslag, som allmänast, om än med större eller mindre variationer, återkommit hvarje gång frågan sedermera varit före. Mot skatteregleringskommitténs förslag framställdes emellertid mer eller mindre kraftiga invändningar från myndigheter, som hade att yttra sig däröfver, nämligen såväl från Konungens befallningshafvande i vissa län som ock af kammarrätten. I det förslag till ny bevilningsförordning, som på grundval af skatteregleringskommitténs förslag förelades 1883 års Riksdag, upptog emellertid Kungl. Maj:t de bestämmelser angående

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om be-
skattning af
inkomst af
skog.
(Forts.)*

skogsafkastningens beskattning, som af kommittén förordats. Det torde dock vara onödigt att närmare erinra om frågans behandling vid 1883 års riksdag, då densamma, såsom bekant, föll i samband med frågan om grundskatteafskrifningen. Sedermera, under senare hälften af 1880-talet, drogs frågan upprepade gånger i motionsväg inför Riksdagen, därvid man emellertid åsyftade dess lösning på det beståendes grund, d. v. s. med fastighetsbevollningen såsom beskattningsform. Detta lyckades dock icke heller, men ledde därtill, att Kungl. Maj:t år 1890 tillsatte en kommitté för frågans utredning. I denna kommitté voro olika meningar representerade. Kommitténs flertal förordade ett förslag, hufvudsakligen af enahanda innehåll, som nu återfinnes i en af motionerna, nämligen herr Enanders. Det var således äfven då fråga om fastighetsbevollningens förändring till inkomstbevollning, hvad skogsafkastningen beträffade. Kommitténs ordförande hade emellertid en härifrån afvikande åsikt; och sedermera, då förslaget remitterades till vederbörande myndigheter för utlåtande, visade det sig, att meningarna fortfarande voro mycket delade. 1894 och 1895 års bevillningskommittéer hade äfvenledes frågan till behandling. 1894 års kommitté anslöt sig därvid hufvudsakligen till 1890 års kommitté; men sedan Konungens befallningshafvande i åtskilliga län och kammarrättens flesta ledamöter ånyo afstyrkt en sådan förändring, som kommittén föreslagit, fann 1895 års kommitté sig icke kunna biträda den uppfattning, att rätta vägen till frågans lösning vore att frångå fastighetsbevollningen. I det förslag till ny bevillningsförordning, som förelades 1897 års Riksdag och som hufvudsakligen grundats på 1894 och 1895 års kommittébetänkanden, förekommo icke några bestämmelser, åsyftande förändring i fråga om skogsafkastningens beskattning. Men chefen för finansdepartementet hade i sitt anförande till statsrådsprotokollet uttalat sig i frågan, och han säger där: »Den sålunda verkställda utredningen af skogsbeskattningsfrågan har medfört den afsevärda fördel, att det problem, som framstälts till lösning, blifvit på det mest fullständiga och uttömmande sätt i alla detaljer behandladt och genomarbetadt. Ett stort antal förslag har blifvit framlagdt och de med hvart och ett af dessa förenade fördelar och olägenheter grundligt debatterade. Men sådant oaktadt kan frågan knappast anses hafva blifvit förd närmare sin lösning. Meningarna stå lika oförmedlade emot hvarandra som vid kommittébehandlings början.» Därefter redogör han för de viktigaste erinringar, som gjorts mot de framställda förslagen, och slutar sedan med följande uttalande: »Då någon utväg att på tillfredsställande sätt lösa de sålunda framhållna svårigheterna hittills icke kunnat angifvas, synes mig förslaget om införande af inkomstbevollning för afkastning af skog lika litet som öfriga förslag om ändringar i den nuvarande fastighetsbevollningen böra framläggas för Riksdagen.» Åtskilliga motionärer från Andra Kammaren önskade emellertid, att frågan måtte om möjligt lösas vid samma riksdag och framlade ett förslag angående inkomstbevollning såsom form för be-

skattning af skogens afkastning. När bevillningsutskottet afgaf sitt betänkande rörande Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny bevillningsförordning, behandlades äfven denna motion, och utskottet yttrade rörande ifrågavarande ämne följande: »Utskottet finner väl, att det nuvarande sättet för beskattning af skogens afkastning ej kan anses vara tillfredsställande samt att förty en förändring härutinnan är af behovet påkallad. Då emellertid denna fråga, såsom af det ofvanstående framgår, är af en betydande räckvidd och står i sådant sammanhang med öfriga bestämmelser rörande beskattning af fastighet och inkomst, att den enligt utskottets mening icke kan såsom en fristående fråga lösas, anser utskottet sig icke under nuvarande förhållanden kunna försöka utreda densamma.» Mot detta uttalande förekom endast en reservation, nämligen af en ledamot från Andra Kammaren, som ansåg, att frågan borde kunna lösas på det beståendes grund, i hvilken åsikt ytterligare tvenne ledamöter från Andra Kammaren instämde. Då frågan därefter behandlades af kamrarna, förekom icke någon debatt i Första Kammaren; i Andra Kammaren åter var det endast den nämnde reservanten, som talade för den uppfattning, han i reservationen sökt göra gällande. Man får väl sålunda anse, att Riksdagen år 1897 var ense därom, att frågan icke kunde lösas annat än i samband med andra, mera vidt gående ändringar i skattelagstiftningen.

Detta oaktadt har utskottet nu ansett sig böra förorda, att frågan ånyo skulle upptagas fristående till lösning. Man skulle väl då kunnat vänta att, när utskottet sålunda tillstyrkt Riksdagen att frångå den ståndpunkt, på hvilken kamrarna sammanstämmande och ganska enhälligt ställt sig år 1897, några skäl skulle hafva framlagts af utskottet till stöd för dess uppfattning, att frågan nu skulle kunna fristående lösas. Däraf finner man emellertid icke ett spår i betänkandet. Tvärtom finner man, att utskottet, efter att nu tre år å rad hafva haft frågan under öfvervägande, icke kommit ens så långt, att det vågat i princip ansluta sig till något af de framlagda förslagen till frågans lösning. Utskottet står fullständigt rådlöst men hoppas, att Kungl. Maj:t skall komma bättre till rätta med saken och vill därför, att motionärernas önskningsmål utan vidare skola hänskjutas till Kungl. Maj:t. Jag har ansett detta vara ett olämpligt sätt att behandla frågan, och jag har fördenskull icke kunnat biträda utskottets hemställan. Jag skulle hafva funnit det ganska naturligt, om utskottet med afseende å behovet af frågans snara lösning — hvilket behof utskottet upprepade gånger betonar — hade föreslagit Riksdagen att i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, att de mera omfattande förslag, som kunde anses såsom villkor och förutsättning för frågans lösning, måtte så snart som möjligt bringas under Riksdagens bedömande, men såsom utskottet nu formulerat skrifvelseförslaget, tror jag det vara olämpligt och vill för min del icke vara med därom.

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om be-
skattning af
inkomst af
skog.
(Forts.)*

*Ängående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om be-
skattning af
inkomst af
skog.
(Forts.)*

Därjämte har jag också ett annat skäl, hvarför jag icke kunnat sluta mig till utskottets förslag, och det är att, såsom också utskottet i betänkandet framhållit, Kungl. Maj:t har frågan under ompröfning för närvarande. Man finner nämligen af betänkandet, hurusom »i det förslag till förordning om skatt af inkomst och förmögenhet m. m. samt till ändrad lydelse af vissa §§ i bevillningsförordningen m. fl. författningar, som under år 1904 utarbetats inom finansdepartementet af särskildt tillkallade sakkunniga, jämväl speciella bestämmelser i fråga om beskattning af skogsafkastning äro föreslagna». Detta förslag, som nyligen afgifvits, har ju svärligen kunnat förväntas leda till någon kungl. proposition redan vid innevarande riksdag, men det finnes väl icke någon som helst anledning antaga, att icke Kungl. Maj:ts regering kommer att påskynda sakens utredning så mycket som möjligt för att kunna framlägga förslag på grundval af kommitterades betänkande, och vid sådant förhållande synes det mig fullkomligt onödigt att nu skrifva till Kungl. Maj:t.

Jag anser således skrifvelseförslaget både olämpligt och onödigt och under sådana omständigheter, herr greve och talman, torde det vara naturligt, att jag yrkar afslag så väl å utskottets hemställan som å de i ämnet väckta motionerna.

Herr Wester: Den föregående talaren började sitt anförande med att gifva utskottet rätt däri, att en utredning och förändring af skatteförhållandena i detta hänseende vore nödvändig och tillade äfven, att förändringen borde skyndsamt ske, men slutade med att yrka afslag på utskottets hemställan. Jag skall då be att i största korthet få bemöta några af de skäl, som den föregående talaren anförde.

Han framhöll faran af att ändra fastighetsbevillningen för att öfvergå till inkomsttaxering, såsom kommunalskattekommittén hade föreslagit. Att denna farhåga är berättigad, inser äfven jag, men det är ingalunda sagdt, att frågan skall lösas på sådant sätt. Tvärtom förhåller det sig så, att senast framställda förslag i detta hänseende går icke ut på att ändra fastighetstaxeringen, utan söker genomföra en ändring på annat sätt. Vidare framhölls, att det vore icke lämpligt att skrifva till Kungl. Maj:t emedan förslag redan vore under utarbetning, vid hvilket förhållande det vore onödigt att afåta en skrifvelse. Ja, det är visserligen sant, att inom finansdepartementet under förra året utarbetats förslag i detta ämne, men detta kommer nog icke Kungl. Maj:t att framlägga för Riksdagen. Det förslag, som möjligtvis kan komma, blir nog något annat eller en förändring af det omnämnda. Men när nu frågan är väckt, och Riksdagen önskar en lösning af densamma, är det väl riktigare, att Riksdagen skriver och framställer sin önskan inför Kungl. Maj:t, än att Riksdagen afslår det gjorda förslaget; ett afslag skulle möjligtvis ingifva Kungl. Maj:t den tron, att Första Kammaren icke vill vara med om förändringar, och vidare skulle ett afslag, och det vill jag särskildt betona,

verka ytterst nedslående i stora trakter af landet, där man med rätta önskar en förändring i denna beskattning.

Vidare yttrade sig talaren om de svårigheter, som uppstode vid lösningen af denna fråga. Jag medgifver gärna, att, såsom vi sett under frågans föregående behandling, stora svårigheter mött, och helt visst komma, innan en slutlig lösning uppnåtts, ännu fler att möta. Men då det gäller en fråga om rättvis beskattning, då bör Riksdagen söka öfvervinna svårigheterna; och kan den icke göra det på annat sätt, så bör den skrifva till Kungl. Maj:t och begära utredning i ämnet. Kommunerna däruppe, som icke få del af den s. k. skogsvinsten, drabbas i allmänhet af enormt hög kommunalbeskattning, mången gång uppgående till 15 kronor bevillningskrona och i enstaka fall ända till 20 kronor och därutöver. Herrarne kunna förstå, att då man i dessa kommuner, där man visst icke på något vis slösar med kommunens medel utan tvärtom sparar, ändå uppnått en sådan hög beskattning, är det icke normala förhållanden, som där råda.

Föregående talare ingick äfven i pröfning af några utaf de förslag, som framlagts till Riksdagens pröfning. Jag skall också be att få omnämna några af dessa. Först skatteregleringskommitténs, hvilket utgick från att man skulle sammanräkna inkomsten af jordbruk med skogsafkastningens värde och från denna summa afdraga fem procent af taxeringsvärdet; det sålunda erhållna beloppet skulle beskattas såsom inkomst. Detta förslag afsåg således icke att i något hänseende rubba fastighetstaxeringen. Sedan kom 1891 års kungl. kommittés förslag, däri hemställdes, att taxeringsvärdet skulle beräknas motsvara inkomsten af jordbruket och af husbehovsskogen, men att skogsafkastningen i öfrigt skulle beskattas genom inkomstskatt. Så kom ett genomgripande ändringsförslag, kommunalskatteskommitténs af 1900, hvilket ställde sig på den rena inkomstskattens grund med borttagande af fastighetstaxeringen såsom norm för beskattningen, således det förslag, som föregående talare med skäl omnämnde såsom ägnadt att omstörta fastighetstaxeringen. Detta förslag har jag emellertid icke hört omfattas med någon synnerlig sympati i Riksdagen. Så kommer slutligen det förslag, som i finansdepartementet utarbetats förlidet år. Det upptager tvenne alldeles nya linjer. Det skiljer nämligen mellan afverkning på annans och afverkning på egen mark; vidare skiljer det mellan skogsvinsten och förädlingsvinsten. Det är detta förslags två stora principer, hvilka förut icke påpekats, som jag hoppas i ett eller annat hänseende skola leda till frågans lösning. Här är icke meningen att på något vis höja sågverkens taxering och beskattning, det är blott en åtgärd af rättvisa man vill genomföra, att man vill skilja skogsvinsten, som bör taxeras i de kommuner, där skogen tages, från förädlingsvinsten, som skall taxeras, där varan förädlas, vare sig vid sågverken eller pappersbruken. Detta förslag är enligt min synpunkt det bästa och rättvisaste, som hittills förekommit. Det är alldeles gifvet, att skall man åstadkomma en jämn och rättvis beskattning i detta hänseende, får man icke be-

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om be-
skattning af
skog.
(Forts.*

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om be-
skattning af
inkomst af
skog.
(Forts.)*

skatta skogen särskildt, under det fastighetsvärdet bibehålles oförändradt och beskattningen sker enligt en inkomst af 6 % å detta värde. Utan skall beskattningen ökas i något hänseende, måste naturligtvis den skattskyldige först njuta afdrag för så stort belopp, som svarar mot 6 % å taxeringsvärdet.

Jag skulle vilja be, att herrarne behjärtade denna fråga. Vi hafva i utskottet sökt på allt vis komma till nöjaktigt resultat. Vi hafva pröfvat herr Ebanders motion men icke kunnat antaga den; vi hafva haft flera skrifvelseförslag under ompröfning, men endast detta har ledt till sådant resultat, att vi vågat hoppas, att det af Första Kammaren skulle kunna antagas. Om man nu för ett ögonblick låter tanken dröja vid förhållandena i dessa fattiga skogskommuner, så kan det icke förnekas, att det måtte kännas hårdt för befolkningen däruppe att se, hurusom skogen, som är deras enda rikedom, bortföres i allt större och större kvantiteter. Den går ut på världsmarknaden och skapar under vägen stora förmögenheter, men däruppe, där den tages, där lämnar den efter sig endast ödemarker samt en och annan utfattig arbetarefamilj. Det måste likväl för denna befolkning kännas hårdt att se, hurusom denna fråga år för år pröfvas i Riksdagen samt afslås i Första Kammaren, visserligen på formella grunder, men dessa förstå de icke, eller af praktiska skäl, som de icke gilla. Ja, det måste kännas tungt att erfarä, att Första Kammaren icke velat göra något för denna frågas lösning.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr von Stapelmohr: Det var med glädje jag hörde den förste talaren erkänna, att en snar lösning af föreliggande fråga är behöflig, men min glädje skulle ökats, om den ärade talaren slutat sitt anförande med ett tillstyrkande af bevillningsutskottets förslag.

De framställningar, som gång efter annan framkommit i Riksdagen om ändring i beskattningen af inkomst för skog, såtillvida att beskattningen skall påföras i den kommun, där skogen är belägen, tillsammans med de uttalanden som Norrlandskommittén gjort i samma syfte, eller att beskattningen bör ske hufvudsakligen efter 1891 års skogsskattekommittés förslag synas mig innebära så otvetydiga bevis på behovet af en ändring i det nuvarande förhållandet, att uppskof icke bör ske, åtminstone icke till en obestämd framtid. Som det nu är, få skogssocknarna inuti landet lämna råmaterialerna till sågverken och de andra trävaruindustrierna nere vid kusten, utan att skogssocknarna få tillgodonjuta någon del af beskattningen för den vinst, som affärerna gifva. Fördelen i beskattningsafseende af den vinst, skogsindustrierna hämta från inlandssocknarna, tillfaller oförtjänt nog kustsocknarna, hvilka, oafsedt detta, hafva mycket lättare lefnadsvillkor än inlandssocknarna.

Det har medgifvits af den förste talaren, att nu gällande bestämmelser för fastighetsbeskattningen icke äro tillfredsställande, och det är sant. Det är nämligen svårt, att icke säga omöjligt, för taxeringsmyndigheterna särskildt i de norra länen, där till hemman höra

stora skogsarealer, att utan tidsödande och noggranna undersökningar bestämma värdet af skogen efter skogens afkastning vid tillfället eller framdeles. För att afkastningen skall blifva något så när jämn eller konstant förutsättes också, att skogen skötes efter rationella grunder eller åtminstone med aktgifvande på skogens uthållighet, något som nu är sällsynt å enskildes skogar. Om äfven värdering af skogen kan af taxeringsmyndigheterna utföras på sådant sätt som något så när närmar sig det rätta, blefve en sådan taxering mången gång ganska besvärlig och tryckande för hemmansägaren. Denne vore ju då skyldig att år efter år betala skatter för skogens värde, utan att han i vanliga fall finge någon afkastning för hvarje år utan först efter längre mellantider. Är skogen under uppväxt, är det gifvet, att det blir än svårare för hemmansägaren att betala skatt för skogen, helst om han icke har utsikt att själf få taga blifvande skörden; och ännu hårdare ställer det sig för hemmansägaren, i det fall att afverkningsrätten till skogen är upplåten till annan person. I sådant fall tager denne person afkastningen, men bonden får betala skatten, och det kan icke annat än vara orimligt, helst om, såsom ofta är fallet, afverkningen sker första året eller första tiden af beskattningsperioden. Dessa svårigheter för taxeringsmyndigheterna att noggrant uppskatta skogsvärdet tillsammans med olägenheterna för hemmansägarna af en sådan uppskattning hafva medverkat till att myndigheterna iakttagit en viss varsamhet vid skogstaxeringen och att taxeringen icke blifvit sådan den borde vara. Detta länder åter till nackdel för det allmänna. Hvarken staten eller kommunerna få den skatt, som de borde hafva. En ändring till det bättre synes således vara en angelägenhet, som icke bör undanskjutas till en obestämd framtid. Jag skall icke tillåta mig framställa något förslag om hur en lösning bör ske, men jag vågar uttala min tro, att den väg, som herr Enander utpekade, går i rätt riktning och att den skall kunna leda till ett godt mål. Jag har visst icke förbisett, att vanskligheterna härvidlag äro stora. De uttalanden och förslag, som i det afseendet framkommit om hvad som kan och bör göras visa tydligt hän på huru svår frågans lösning är, men de visa tillika huru viktig frågan är, och därför bör man icke, såsom den förste talaren gjorde, söka dräpa frågan eller låta den dö genom aftynande.

Motionärerna ha framhållit, huru svårt befolkningen i de norrlandska skogssocknarna är betungad af kommunalutskylder. Jag skall nu icke tillåta mig framdraga några siffror, men till hvad motionärerna anført vill jag lägga det, att utom kommunalutskylderna skogssocknarna äro besvärade af mycket tungt vägunderhåll. Ut-taxeringen för sådant ändamål är nämligen mycket betydande. Dessutom är, åtminstone i det län jag tillhör, landstingsskatten hög. Sammanlägges allt detta, är det klart, att en lagstifningsåtgärd i syfte att lindra beskattningen för befolkningen är behöflig för att icke säga nödvändig. En lindring sådan, som af den ifrågsatta ändringen i taxering, har dessutom det goda med sig, att bonden sättes

*Angående
ändrade be-
stämmer i
fråga om be-
skattning af
inkomst af
skog.
(Forts.)*

*Angående
ändrade be-
stämmler i
fråga om be-
skattning af
skog.
(Forts.)*

bättre i tillfälle att utnyttja och tillvarataga de förvärfskällor, utom skogen, som han kan äga. Och detta kommer att bilda en behöflig motvikt mot den, sorgligt nog, oafbrutet pågående uttömningen af skogskapitalet genom planlös och hänsynslös afverkning.

Den förste talaren har äfven erinrat om, att frågan har varit under utredning, men att något användbart förslag icke framkommit. Jag vet, att så är, men utredningen har säkerligen haft det goda med sig, att materialet blifvit ganska väl genomarbetadt och att nya uppslag gifvits. Jag hyser därför den förhoppningen, att vid en ny bearbetning af materialet det skall framgå ett resultat, som kan blifva användbart. Jag tror visst icke, att det lagförslag, som möjligen skall komma fram, skall visa sig i allo tillfredställande, utan antager jag, att det vid tillämpningen skall finnas behäftadt med brister, men sådant är icke ovanligt inom lagstiftningsområdet, och bristerna får man söka få afhjälpta genom partiella förbättringar. Skall man vänta med en lagstiftning, till dess man är säker på att få en lag, som är i alla afseenden fullödig, är jag rädd, att man får vänta väl länge på den lagstiftningen.

Det har vidare framhållits, att den utredning, som i frågan påkallas, ligger under Kungl. Maj:ts pröfning och att det därför vore olämpligt och onödigt af Riksdagen att nu taga hand om frågan. Jag är af en motsatt mening och hyser den åsikten, att det visst icke skadar saken utan tvärtom gagnar den, att Riksdagen ånyo uttalar sin önskan att få en reform och det så snart som möjligt.

På dessa skäl skall jag be att få hemställa om bifall till utskottets förslag.

Herr Lindman: Såsom ledamot af den kommitté, som haft att behandla de viktiga sociala spörsmålen för vår nordliga landsända, har jag vågat begära ordet för att yttra mig i denna fråga. Kommittén behandlade den s. k. norrlandsfrågan från alla olika synpunkter och fann, att mycket kunde göras för lösning af densamma, men bland de olika anledningarna till dess uppkomst satte kommittén äfven beskattningssynpunkten. Kommittén har i ett enhälligt utlåtande uttalat sig i denna sak och framhållit nödvändigheten och vikten af, att någon ändring måtte ske beträffande fördelning af skatterna särskildt i Norrland mellan skogssocknarna och de socknar, som ligga vid kusten. Det är icke någon agitation, som drifvit denna sak fram, utan det är ett i hela Norrland verkligen känt behof af att någon ändring måtte komma till stånd. Nu beskattas skogsmarken med därå växande skog, men denna beskattning blir af helt naturliga skäl olika och ojämn, ty man kan icke göra denna beskattning rättvis utan att göra en verklig upptaxering af skogen, hvilket våra beskattningsmyndigheter icke hafva i sin hand att kunna åstadkomma. Förslag hafva därför upprepade gånger framställts att skilja skogen från fastigheten och beskatta afkastningen af skogen såsom inkomst. Det förslaget framställdes bland andra äfven af 1890 års kommitté. Norr-

landskommittén upptog förslaget, och efter långvarig diskussion och noggrann pröfning, hvarvid man genomgick hela beskattningsfrågan och de olika förslag, som blifvit gjorda, enades kommittén om det förslaget, att det var bäst att skilja skogsmarken från inägojorden och beskatta inkomsten från skogen.

Nu säger man, att det kan icke ske, emedan frågan måste lösas i hela sin omfattning; vi kunna icke lösrycka en detalj, utan hela frågan måste lösas på en gång. Ja, det kan ju vara möjligt, att så olyckligt måste vara, men för min del hoppas jag dock, att så icke skall vara fallet. Jag hoppas, att Kungl. Maj:t skall kunna finna på någon utväg att rycka ut den detaljen och ändra den särskildt för sig. Det är ett mycket stort och mycket kraftigt känt behof att få den ändrad. Om man tänker sig huru järnbruk beskattas, så veta vi, att en del lägges på grufvan, hvarifrån malmen hämtas, men vid beskattning af sågverk lägges hela beskattningen på sågverket, som ligger vid kusten. Det kan icke vara rättvist att förfara så, utan den inkomst, som uppkommit från det träden huggits, under flottningen till dess de förädlats vid sågverken, bör fördelas mellan de olika kommunerna.

Jag skall icke tillåta mig att nu göra något särskildt förslag. Jag har deltagit i norrlandskommitténs arbeten, och jag instämmer i dess förslag. Det är ett sätt, det är möjligt, att det finnes många fler, och jag hoppas och tror, att Kungl. Maj:t skall kunna utfinna något sätt att lösa frågan. Att uppskjuta dess lösning anser jag orimligt. Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Östberg: Jag erkänner fullkomligt, att ett stort behof föreligger att få ändrade bestämmelser i afseende på skogens beskattning, men jag har i alla fall icke kunnat godkänna utskottets förslag rörande en skrivelse till Kungl. Maj:t i år. Utskottets skäl synas mig i själfva verket vara rätt svaga. Utskottet säger själf, att det under vanliga förhållanden skulle, på grund däraf att frågan är under behandling, icke vilja framkomma med något förslag, men, säger utskottet, frågan är af så stor betydelse, att man nu bör gå den vägen. Ja, om det nu vore så, att särskilda omständigheter gjorde det önskvärdt, att Riksdagen uttalade sig, kunde det ju så vara, men enligt min tanke ligger saken på alldeles motsatt sätt. I klämman säger utskottet, att man icke bör afvakta en fullständig lösning af kommunalskattefrågan. Jag kan för min del omöjligt vara med om ett uttalande, som afser att skjuta undan denna stora fråga. Kommunal-skattefrågans lösning är af ofantligt mycket större vikt än lösningen af frågan rörande beskattningen till staten. Hvar och en vet ju, hvilken oerhörd betydelse kommunalskatten har i jämförelse med bevillningen och inkomstskatten, som ju uppgå till betydligt mindre belopp.

Enligt min tanke är det omöjligt att lösa frågan om skogens beskattning särskildt. Det är nog så, att man måste lösa den till-

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om be-
skattning af
inkomst af
skog.
(Forts.)*

*Angående
ändrade be-
stämnelser i
fråga om be-
skattning af
inkomst af
skog.
(Forts.)*

sammans med kommunalskattefrågan i dess helhet. Enligt min mening är det i första rummet nödvändigt att skilja kommunalbeskattningen från bevillningen, hvarmed den nu är så oupplösligt sammanfogad. Man måste dessutom tillämpa andra grunder för kommunalbeskattningen än för bevillningen, ty det är helt andra synpunkter man måste se på i bägge dessa fall. Huru olika dessa bägge skatter äro till sin natur, vore ju lätt att visa. Jag skall endast påpeka en enda olikhet.

Då det är fråga om den direkta beskattningen till staten, har man framför allt att se till hvad de skattdragande kunna komma ut med att betala, ty staten behöfver ju ständigt stora summor till sina behof. Vid kommunalbeskattningen åter är synpunkten helt olika. Där är det icke fråga om att få så stora belopp som möjligt. Där har man det behöfliga skattebeloppet gifvet. Där måste man lägga hufvudsynpunkten på att få fördelningen så rättvis som möjligt. Där framträder fördelningsproblemet med vida större styrka än i fråga om den direkta beskattningen till staten.

Jag har sagt, att det är omöjligt att lösa frågan om skogsbeskattningen särskildt, och jag skall be att få säga, hvarför jag anser det vara så.

I afseende på skogsbeskattningen har man ju att utgå från två olika principer. Man säger å ena sidan, att man skall uppskatta skogens värde i fastighetsbevillningen. Man skall uppskatta hvarje fastighet efter dess saluvärde, oafsedt om den består af skog eller annan mark.

Den andra principen är den, att man icke skall beskatta skogens värde i fastighetstaxeringen, utan i stället beskatta den afverkade skogen undan för undan som den nedhugges. Jag tror, att det är orimligt att tillämpa uteslutande vare sig den ena eller andra principen. Om man tänker sig två gårdar, som äro lika mycket värda, med lika mycket skog, och ägaren af den ena låter skogen stå orörd, under det den andra afverkar den ganska hastigt, skulle enligt den förra principen bägge två skatta alldeles lika mycket. Det kan ju icke vara rättvist, och det framträder så mycket olämpligare, som man vet, att den gård, där skogen afverkas, får år efter år lägre taxeringsvärde och att kommunens inkomster därifrån komma att successive minskas, under det ägaren af den andra gården, där skogen får stå orörd, får betala lika stor skatt som i början och kanske ännu mera. Ser man huru det ställer sig i det andra fallet, skulle det blifva på det sättet, att den ägare, som hugger ner skogen, får bidraga till kommunens utgifter med stora belopp, men att ägaren till den skog, som icke röres, skulle blifva alldeles fri från beskattning, oaktadt hans förmögenhet växer år efter år, oaktadt han kan anses hafva betydlig skatteförmåga. Såvidt jag kan se, är det orimligt att lägga vare sig den ena eller den andra principen enbart till grund för skogsbeskattningen. Man måste på ett eller annat sätt kombinera bägge dessa principer. Men en sådan kombination, en

sådan anordning för beskattningen af skog låter sig icke genomföra, såvida kommunalbeskattningen skall fortfarande hvila på den allmänna bevillningen, såsom nu är fallet. Jag är därför för min del öfvertygad, att lösningen af skogsbeskattningsfrågan icke kan ske, förrän vi fått skilja bevillningen från kommunalbeskattningen och vi fått tillfälle att ordna kommunalbeskattningen i dess helhet. Att under sådana omständigheter aflåta eu skrifvelse, däri man särskildt påpekar, att man skall skjuta undan lösningen af kommunalbeskattningsfrågan och söka särskildt för sig lösa skogsbeskattningsfrågan, anser jag för min del vara oriktigt, och därför skall jag för min del be att få sluta mig till dem, som yrkat afslag på betänkandet.

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om be-
skattning af
inkomst af
skog.
(Forts.)*

Friherre Gripenstedt: Huru svårlöst denna fråga rörande beskattningen af inkomst af skog än må vara, tror jag dock, att den bör snarast möjligt afgöras oberoende af den revision af hela vårt beskattningssystem, som kan synas önskvärd. Det kan ju från statens synpunkt vara detsamma, om vissa näringar beskattas i den ena eller andra kommunen, blott staten får hvad den skall hafva, men för kommunerna är det icke detsamma, ty kommunalutskylderna utgå nu efter bevillningen samt erläggas i de kommuner, där bevillningen utgöres, hvarigenom de således kunna ingå till andra kommuner än dem, de rätteligen skulle komma till godo. Från denna synpunkt anser jag en förändring vara af behovet påkallad. Nu har man sagt, att en sådan reglering skulle stöta på stora svårigheter; ja det är sant, men dessa svårigheter äro öfvervinneliga. För att få en rättvis beskattning af skogen, anser jag emellertid deklARATION för inkomst ur skogen vara en nödvändig förutsättning. Det har påståtts, när inkomstskatten infördes, att det skulle möta nästan oöfvervinneliga svårigheter att deklarerera för jordbruksfastigheter; jag tror icke dessa svårigheter varit fullt så stora, som man ville göra dem, men i alla fall anser jag det vara lättare att deklarerera för inkomst af skog än för inkomst af jordbruk och därför skäl att börja med skogen. En förändrad beskattning för skog måste således enligt min mening förbindas med själfdeklARATION, men då vill jag påpeka en sak, som redan blifvit framhållen af herr Wester, men som jag ytterligare vill understryka, nämligen att om skogen skall beskattas på grund af själfdeklARATION, måste den fritagas från den nu på skogen hvilande fastighetsbeskattningen på basis af taxeringsvärdet. Ty skall en skogsägare först beskattas efter en beräknad afkomst af 6 procent å taxeringsvärdet för hela fastigheten, skogen inbegripen, och detta gäller nu såväl bevillningen som inkomstskatten, och därefter ytterligare skatta för inkomst ur skogen enligt själfdeklARATION, blir det en dubbel och mycket tyngande beskattning. Hvad Norrland angår, kan saken måhända icke hafva så mycket att betyda, ty skogsmarken är där, efter hvad man berättat, icke så högt taxerad. Men denna beskattningsfråga är icke en uteslutande norrlandsfråga, utan af vikt för hela riket, och i mellersta och södra Sverige äro skogarne i regel ganska högt taxerade på grund af de inkomster,

*Angående
ändrade be-
stämmler i
fråga om be-
skattning af
inkomst af
skog.
(Forts.)*

deras ägare i allmänhet draga af dem. Det skulle således, om nuvarande system tillika fortföre, först betalas för fastighetens afkastning, beräknad till 6 procent å taxeringsvärdet, och så för inkomst af skogen. Det blefve ungefär detsamma, som om en jordbrukare först skulle erlägga bevillning och inkomstskatt enligt taxering och sedan deklarerera samt skatta för den inkomst, han kunde hafva å sin råg- eller hafreskörd, men att detta vore orimligt, måste väl alla medgifva. För min del har jag, såsom redan är antydt, ingenting emot, att skogsbeskattningen ställes på annat sätt och grundas på själfdeklaration. Då måste emellertid på samma gång fastighetens i allmänhet och skogsmarkens afkastning skiljas från hvararandra, hvarvid dock husbehofsprodukter af skogens afkastning böra ingå i dessa 6 procent å jordbrukstaxeringsvärdet.

Det är endast detta jag velat säga, för den händelse en skrifvelse, såsom jag hoppas, kommer att afgå till Kungl. Maj:t med begäran om frågans utredning till nästa år, — att sambandet med själfdeklaration och skogsbeskattningen måste därvid tagas i betraktande, samt att i fråga om skogens beskattning nuvarande ordning icke kan på samma gång fortgå, vare sig det gäller bevillning eller inkomstskatt.

Under denna förutsättning yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Friherre Klingspor: Frågan om att tillföra kommunerna större inkomst af skogsafverkning, än de för närvarande åtnjuta, har ju förelegat många år, men icke varit synnerligen populär i Första Kammaren till följd af de med framställningarna därom förknippade förhållanden, som nog varit af den beskaffenhet, att frågan, sådan den förut framträd, med fog bort tillbakavisas. De vid denna riksdag i ämnet väckta motionerna liksom det förevarande utskottsförslaget hafva frigjort den beskattningsrätt, man velat tillförsäkra kommunerna från sågverksrörelsen. Sågverksrörelsen är alldeles bortelimerad, och man har inskränkt sig till att vilja förbehålla respektive kommuner inkomst för den afverkning, som sker inom dessa, alldeles oberoende af hvart virket föres, blott det saluföres. Det är icke meningen, att en jordägare skall få sig påförd skärskild beskattning för den skog han afverkar för eget behof, utan, som jag nyss antydde, endast för det, som försäljes.

De ojämnheter, som på många håll i landet, särskildt i norra Sverige, uppstått af de nuvarande förhållandena, hafva gjort, att trycket blifvit allt starkare och starkare för en förändring härutinnan. Under frågans föregående skeden har jag ställt mig emot förändring, men så som frågan nu föreligger, anser jag att de skäl, som tala för en sådan, i alltför hög grad motväga de olägenheteter, som därpå skulle kunna uppstå på vissa håll, för att vi icke skola söka tillmötesgå den önskan, som på detta område gör sig gällande; och jag tror, att man kan tillmötesgå den, utan att det skall leda till för stor

rubbnig. Jag har icke i detta fall samma åsikt som herr Östberg, att rubbnig af hela skattesystemet och skiljande af den kommunala beskattningen från beskattningen i öfrigt nödvändigt måste följa. Har en allmän sådan omgestaltning föregått, är det ju en fördel, men skola vi vänta därpå, vet jag ej, huru länge vi få vänta. Och jag tror, att denna sak kan genomföras särskildt för sig. Om man än kan säga mot skrifvelseförslaget, att frågan redan ligger inne under behandling, är densamma i alla händelser af sådan beskaffenhet, att det för dem, som skola lösa den, är af ganska stort intresse att höra de inlägg, som göras på olika håll. Och för min del får jag säga, att herr Enanders motion verkligen är sådan, att den förtjänar att af vederbörande tagas i öfvervägande. Att tillbakavisa det förslag, som utskottet här framlagt, anser jag därför vara oklokt. Utskottet har ju icke tillstyrkt motionen, men en skrifvelse. Jag tycker visserligen ej riktigt om själfva formuleringen af skrifvelsens kläm, då densamma kan gifva anledning antaga, att man vill gå längre, än som faktiskt är dess innebörd. Men det är nog fullt sant hvad som står där, och det kan icke jäfvas, att resultatet kommer att blifva det, som står antydt.

Med några få ord må ju angifvas, hvarför jag tror, att frågan kan lösas för sig. Det är därför, att lika lättvindigt som vid den senaste allmänna fastighetstaxeringen i landet på order från höga vederbörande och yrkande af kronoombuden fastighetstaxeringen i vissa socknar höjdes med i genomsnitt 10 à 20 à 30 procent, lika lätt skall det efter mitt förmenande gå att sänka taxeringen, där det anses behöfvas. Det blir förändring på vissa håll, visst icke öfverallt och ej öfver en bank heller, utan partiell förändring. Hvad södra Sverige beträffar, kan ju den förändringen på vissa egendomar blifva något så när stor, men i grund och botten blir den ej särdeles betydande, emedan man hittills i allmänhet antagit såsom en egendoms taxeringsvärde det jordbruksvärde, den representerar, fastän en tendens att höja taxeringsvärdena för egendomar, som hafva värdefull skog, smugit sig in som en utväxt, uppmuntrad af höga vederbörande. Att ett sådant verkligen orättfärdigt tillvägagående på det sättet uppmuntrats, har just framtvingat denna fråga. Den nyssnämnda tendensen gör det ju så godt som omöjligt för de jordägare, som skulle vilja det, att hålla på sin skog: det blir nästan ett slags konfiskation för hvar och en, som söker bevara sin skog. En sådan riktning är ju ej önskvärd.

Gifvet är ju, att hela den skogsmark, som tillhör ett hemman, måste ingå i dess taxeringsvärde — jag menar ur kameral synpunkt. Man kan ej afskära vissa delar, då jordeböckerna ej upptaga flera sådana, utan hela skogsmarken får följa hemmanet i öfrigt, d. v. s. värdet å hela skogsmarken ingår i hemmanets taxeringsvärde. Värdet skall sedan bestämmas efter vissa grunder, och det gäller då att sätta ett sådant värde, att det motsvarar ett grundvärde, som ej kan rubbas. Därmed äro vi inne på hvad som är önskvärdt i fråga om

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om be-
skattning af
inkomst af
skog.
(Forts.)*

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om be-
skattning af
inkomst af
skog.
(Forts.)*

fastighetstaxeringen, att taxeringsvärdet ej skall behöfva rubbas, om jordägaren minskar skogsmarken och afverkar t. ex. $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{4}$ däraf. Sådana rubbningar inträffa visserligen nu, men därför, att de herrar, som sköta taxeringen, sköta den orätt af snålhet å kommunernas vägnar, och därför att Konungens befallningshafvandes ombud ej sköta sin uppgift, utan blott söka drifva upp värdena. Det är således på grund af oriktigt förfarande, som sådana omständigheter inträdt, och förhållandena kunna ganska väl återföras till de tillbörliga, utan att det skall vålla alltför stora rubbningar. Fördelen däraf blir, att den, som vill vårda sin skog och taga vara på den, icke vidare behöfver riskera en konfiskation genom hög beskattning, som skall utgå för en fingerad inkomst, beräknad efter 6 % eller kanske 24 %, utan får vara i fred, under det att de, som misshushålla med sin skog och afverka den, få betala den bevillning, som belöper på inkomsten för den skog de afverka, vare sig den går åt ena eller andra hållet. Jag kan icke finna, att härvidlag några svårare rubbningar behöfva förekomma eller någon större omgestaltning af beskattningsförhållandena behöfver genomföras. Det jag nu sagt gäller för södra och mellersta Sverige.

Komma vi så till norra Sverige, vågar jag tro, att på många håll — kanske icke, där bolag äga skogarne, men eljest — taxeringsvärdena i genomsnitt äro så låga i förhållande till arealen, att ej heller där några större rubbningar behöfva befaras, utan följden endast blifver den, att kommunerna liksom staten få inkomst i den mån afverkning sker.

En svårighet, som skulle uppstå vid tillämpningen, är naturligtvis att bedöma omfattningen af den reglering, som skall ske med afseende å taxeringen. Det är gifvet, att, om en egendom har skog till sitt behof, för husbehofsskogen ett belopp skall tillföras jordbruksvärdet, ty en egendom, som har skog till sitt behof, är naturligtvis mera värd än en eljest jämgod, på hvilken icke finnes vare sig skog eller bagmark. För den skog, som till äfventyrs finnes utöfver husbehofvet, får däremot icke inberäknas i jordbruksvärdet annat än ett mycket ringa bottenvärde, som emellertid måste medtagas, då ingen del af skogsmarken får afskras. Denna reglering tror jag dock icke blir värre, än att de myndigheter, som finnas, ganska väl kunna genomföra den. Man kan säga, att, om en egendom ligger i flera socknar, det kan uppstå svårigheter vid tillämpningen, men jag tror icke heller, att det är så farligt, ty de flesta hemman ha ju hvar sina jordbitar och skogsskiften, och då skola nog ej så stora svårigheter möta, om god vilja finnes.

Man ser sålunda, att det här gäller en ur taxerings- och skatte- synpunkt väl behöflig reform, absolut påkallad af förhållandena i norra Sverige, men äfven sådan, att södra och mellersta Sverige godt kunna gå med därom. För oss i södra och mellersta Sverige, som väl vårda skogen på våra egendomar, är frågan rent af tvingande på grund af de taxeringsförhållanden, som inträdt efter påtryckning uppifrån att drifva upp taxeringsvärdena för egendomar med väl skött

växande skog. På taxeringsvärdena stöder sig åtskillig beskattning, som ej kan omregleras annat än under en lång följd år och med stora kostnader, så att de orättvisor, som fastslås för en sådan egendom, icke kunna aflösas utan de största svårigheter.

Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Hammarström: Talaren på värmlandsbänken påstod, att jag yttrat mig om faran af att öfvergifva fastighetsbevollningen och öfvergå till inkomstbevollning, och han tycktes likaså vilja tillvita mig, att jag ej omnämnt kommunalskattekommitténs utlåtande och förslag i förevarande ämne. Jag vill därtill svara, att jag icke inlåtit mig på frågans realitet. Jag har icke uttalat mig för eller emot den ena eller andra skatteformen, ty efter mitt förmenande föreligger ej nu fråga därom. Vidare ansåg jag icke nödigt att i historiken gå längre än till år 1897, därför att det enda resultat, som hittills nåtts på nu ifrågavarande område, är det, hvartill 1897 års Riksdag kom. Låt vara, att detta resultat är af ganska negativ art, men det är dock ett resultat så till vida som det innebär, att frågan icke kan lösas fristående. Jag vill med hänsyn härtill icke närmare ingå på hvad här af flere talare anförts angående lämpligheten att i fråga om skogens beskattning öfvergå till inkomstbevollning. Jag vill endast ytterligare framhålla, att, om man bifaller utskottets förslag, man faktiskt kastar öfver bord det enda resultat, hvartill man i denna fråga hittills kommit, och uttalar den önskan, att Kungl. Maj:t skall beträda en väg, som efter all sannolikhet skall visa sig icke vara annat än en återvändsgränd. Efter förnyad kommittéutredning kommer man sannolikt till samma resultat som år 1897. Sådant är åtminstone enligt min mening icke ägnadt att påskynda frågans lösning, och särskildt synes mig, att de, som med hänsyn till förhållandena i Norrland anse, att en snar lösning är af vikt, borde låta sig angeläget vara, att Kungl. Maj:t upptoge frågan till behandling på den punkt, där den stannade år 1897.

Grefve von Hallwyl: Jag skall endast be att få yttra några ord för att belysa denna viktiga fråga i synnerhet från norrländsk synpunkt. Principiellt har jag absolut ingenting att invända däremot, att en hel del socknar, som ligga långt från kusten, äfven få vara med och dela den skatt, som åligger idkare af skogsrörelse. Jag tycker det är synd, att icke skogssocknarne få vara med, utan att de socknar, som ligga närmast kusten, skola få skörda hela vinsten. Däremot kan jag ej gilla ordalydelsen vare sig i motionen eller i utskottets utlåtande. Om jag betraktar saken ur praktisk synpunkt, finner jag det omöjligt att komma till en rättvis beskattning af skog. Somliga skogar ligga på större afstånd från kusten, andra på mindre, somliga skogar innehålla gröfre träd, andra smäckrare. Ingen sagsverksägare kan tillförlitligt bedöma, hvad en skog är värd. Den enda inkomst, som finnes att utgå ifrån, är den, som uppstår vid sågen, efter afdrag af kostnaderna för huggning, framdrifning,

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om be-
skattning af
inkomst af
skog.
(Forts.)*

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om be-
skattning af
skog.
(Forts.)*

flottnings, sågning och skeppning. Det är det enda måttstock man kan rätta sig efter vid taxeringen. En skog är alltså ett mycket dåligt skatteobjekt. Men en fördelning af inkomsten kan ske vid sågen. Där vet man precis hvad skogen lämnar för nettoinkomst. Det kan ibland hända, att en skog icke lämnar någon nettoinkomst alls. Om den är belägen uppåt fjällen, så att utdrifningskostnaden ställer sig dyr, om man råkar ut för svåra flottningsförhållanden, om timret måste ligga öfver ett år eller om träkonjunkturerna äro alltför dåliga, händer det, att en skogsafverkning ej lämnar någon vinst. Det är ju ett tydligt bevis på att en skog ej kan taxeras rättvist, eftersom man ej kan få klart för sig, hvad den är värd, innan den blifvit förädlad. Enda möjligheten att få klarhet i saken är att gå till nettobehållningen vid sågen. Den beskattas, och vissa procent af skatten torde sedan kunna fördelas på de socknar — ofta kanske 7, 8 stycken —, som lämnat timmer, i proportion till hela timmerantalet. Då blir det någon rättvisa i beskattningen, och på annat sätt anser jag, att frågan icke kan lösas.

Att lägga en särskild skatt på skogen, anser jag skulle vara en stor orättvisa. Då skulle sågverksägarna få betala skatt för skog 4 gånger om. Nu betala de inkomstskatt 3 gånger: först efter behållningen vid sågen med afdrag af vissa procent, sedan såsom aktieägare för utdelning på kuponger och slutligen äfven samma skatt med 6 öre för 100 kronor af de hemmans taxeringsvärden, å hvilka skogen växt, ehuruval dessa hemman ej lämna ringaste inkomst utom den, som uppstår vid sågverket. Skulle det nu läggas en ytterligare skatt på skogsmarken, skulle det blifva 4 gånger — med den nuvarande metoden. Verkställes däremot en fördelning efter förhållandena vid sågverken, kan beskattningen ske på ett rättvist sätt. Det var hufvudsakligen detta missförhållande jag önskade få påpeka och har intet yrkande att göra.

Herr Unger: Då det icke kan anses lämpligt och för öfrigt vore stridande mot gammal god sed, som iakttagits i denna kammar, att aflåta skrifvelse till Kungl. Maj:t i ett ämne, som redan föreligger till utredning, vill jag blott af detta skäl yrka afslag å utskottets betänkande.

Jag är ej heller fullt öfvertygad om nödvändigheten och möjligheten af att rättvist genomföra en sådan omgestaltning af bevillningen för skog, som här blifvit ifrågasatt. Dels är skogen taxerad redan och drager sin fastighetsbevillning. Taxeringen är kanske för låg i allmänhet. Det skulle jag tro. Men för densamma bör vid fastighetstaxeringen påföras det värde, som motsvarar hvad skogen årligen kan afkasta. Nu afverkas skogen i allmänhet visserligen icke lika mycket hvarje år, utan mera ett år och mindre, kanske ingenting, ett annat år. Att skogen då i alla fall drager fastighetsbevillning på grund af att taxeringsvärdet satts med hänsyn till en beräknad årlig medelafkastning, det är, säger man, orättvist. Men huru

på annat sätt åstadkomma rättvisa? Menar man, att en jordbrukare, som ett år får en utomordentligt god skörd, skall taxeras högre därför, fastän han dragit fastighetsbevillning äfven många föregående år, då missväxt inträffat? Man säger också, att det nuvarande taxerings-sättet blir orättvist därigenom, att, då en fastighet byter ägare, nye ägaren kan få skörda hvad företrädaren betalt fastighetsbevillning för. Men antagligt är väl, att, då man köper ett hemman med sparad skog, man också får betala så mycket mer till köparen, och när skogens värde därvid beräknas tillräckligt högt, sker ju ingen orättvisa.

Men hufvudsaken i denna fråga är, att den redan föreligger till utredning hos Kungl. Maj:t, och då är det, såsom sagdt, olämpligt och mot god sed stridande att aflåta skrifvelse. Jag yrkar därför afslag.

Herr Wester: Ja, det är ju alldeles gifvet, att, om den siste högt ärade talaren ej vill hafva ändring i detta fall, han tycker, att det är olämpligt att skriva till Kungl. Maj:t. Men som frågan föreligger, tror jag, att det skulle vara högst sorgligt, om Första Kam-maren i dag skulle afslå skrifvelseförslaget.

Hvarför jag begärde ordet, var emellertid med anledning af ett yttrande af talaren på gäffleborgsbänken. Han framhöll svårigheten att taxera skogen och sökte visa, att skogen ibland icke har något värde. Det är ju egendomligt, att skogen i vissa fall icke skulle hafva något värde och den ändå anses vara af så stor betydelse i Norrland, att man allt mer och mer ökar sina skogsarealer och sin skogstillgång. Talaren sade vidare, att den vinst, som uppstår, uppstår vid sågverken, och att där möjligen vissa procent kunna fördelas på skogen och vissa procent på förädlingen. Ja, det är just hvad utskottet framhållit och jag förut i dag sagt. Det är ju icke meningen att höja taxeringen i dess helhet, utan att söka få en rättvis fördelning till stånd.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna betänkande hemställt samt vidare på afslag därpå, och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 1 och 4 innevarande april bordlagda utlåtanden:

n:o 45, i anledning af väckt motion om särskild lagstiftning angående beslag,

n:o 46, i anledning af väckt motion angående lagbestämmelser i syfte att rätten att taga afskrift af protokoll, hållna vid kommunalstämmor samt hos kommunal- och stadsfullmäktige, må varda fullt effektiv m. m.,

*Angående
ändrade be-
stämmelser i
fråga om be-
skattning af
inkomst af
skog.
(Forts.)*

n:o 47, i anledning af väckt motion om inskränkning i förmånsrätt för ränta å in-tecknad fordran, och

n:o 48, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 15 § i lagen angående sparbanker den 29 juli 1892,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

*Angående
undervisning
i hälsolära vid
rikets läro- och
utbildnings-
anstalter.*

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 1 och 4 i denna månad bordlagda utlåtande, n:o 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:ts angående undervisning i hälsolära vid rikets läro- och utbildningsanstalter.

I anledning af en inom Andra Kammaren af herr *E. O. V. Wavrinsky* afgifven motion, n:o 3, hade Andra Kammaren i enlighet med sitt första tillfälliga utskotts hemställda beslutit att i skrifvelse till Kungl. Maj:ts anhålla, det Kungl. Maj:ts tacktes vidtagna åtgärder i syfte att undervisningen i hälsolära vid våra offentliga skolor måtte blifva bättre tillgodosedd, än hittills varit fallet.

Sedan detta ärende blifvit Första Kammaren delgifvet, hade denna kammare hänvisat ärendet till sitt tillfälliga utskott n:o 2, som i nu föreliggande utlåtande, ehuru utskottet förklarar sig icke till fullo dela Andra Kammarens åsikt rörande sättet att ernå det åsyftade ändamålet, hemställt, att Första Kammaren måtte biträda Andra Kammarens beslut.

Herr *Fahlbeck*: Jag har begärt ordet icke för att framställa ett yrkande, afvikande från det, hvartill utskottet kommit, och hvilket jag hoppas kammaren skall biträda, utan för att lämna en liten kommentar till en viss punkt uti detsamma.

Af utskottets betänkande finner man, att Andra Kammaren särskildt framhållit, att den ökade undervisningen i hälsovårdslära borde åtföljas af ett ökad antal timmar för undervisningen i naturkunnighet i allmänhet. Detta har utskottet bestämt motsatt sig, i öfverensstämmelse för öfrigt med hvad Första Kammaren gjorde förra året vid den stora debatten om läroverksfrågan. Anledningen till detta utskottets förfarande är den, att vi ansett, att undervisningen i naturkunnighet för närvarande vid våra allmänna läroverk och väl äfven inom folkskolan ej bedrifves på ett sätt, som motsvarar hvad man ur allmänbildningens synpunkt kan begära, och därtill pålägger ungdomen en utanläsning, som går långt utöfver hvad som kan anses vara på sin plats. Detta gäller hufvudsakligen de båda deskriptiva ämnena zoologi och botanik. I fråga om zoologien är det är ej nog med att det undervisas om människo- och djurkroppens byggnad och

funktioner samt de olika djurslagen, utan man fordrar dessutom, att inom hvar och ett sådant en mängd artbeskrifningar skola läras utantill. Som vi veta, förmår ett barn redan före skolåldern att skilja mellan t. ex. ett lejon och en tiger, en hare och en räf. Men när barnen komma i skolan, måste de lära sig detta efter en fullt vetenskaplig terminologi. Lärjungen skall sålunda lära sig t. ex. tändernas skapnad och öfriga kroppsdelars utseende hos det eller det djuret — allt utantill. — Så går det till i zoologi, men ännu värre är det i afseende på botaniken. Där fordrar man, att lärjungarna skola inhämta kännedom om hundratals växter, hvilkas kännetecken skola läras utantill, och så till sist deras latinska benämningar. Jag är visserligen en stor vän af klassiciteten, men icke i den formen. Denna utanläsning anser jag vara alldeles öfverdrifven likasom öfver hufvud taget den stora växtkännedomen. Hvad man däremot önskade vore väl, att lärjungarna finge lära sig växternas fysiologi och biologi samt vidare inhämta kännedom om de kulturväxter och de skogs-träd, som finnas omkring oss uti vårt land. Men med den saken kan det understundom vara ganska klen bestämdt. Det har icke sällan hänt, att när ynglingarne, som inhämtat kännedom om några hundra växter och lärt sig deras kännetecken och latinska namn utantill, komma ut på landet, förmå de ej åtskilja råg från hvete eller känna namnen ens på de vanligaste skogssträd. Hufvudfelet ligger emellertid däruti, att läroplanen fordrar en allmän kunskap i att examinera växter. Redan denna kunskap innebär en betydlig utanläsning. Lärjungen måste nämligen för detta ändamål inhämta, huru de olika typerna af växtens olika delar se ut, ståndare, pistiller, örtblad och foderblad m. m. i alla dess mångfaldiga variationer, och allt detta utantill. Sålunda, så länge man håller på den fordran, att skolan skall bibringa konsten att examinera hvilken växt som helst, som förelägges, blifver utanläsningen, äfven om man inskränker antalet växter, om hvilka det skall inhämtas kännedom, synnerligen betungande.

Det är detta, som utskottet funnit vara olämpligt. Man har klagat öfver utanläsning i fråga om katekesen. Vi hafva fått en annan i fråga om naturkunnigheten, som är nästan värre och ännu mindre på sin plats än den förra. Det är därför utskottet icke velat tillstyrka, att antalet lärotimmar i naturkunnighet ökas, utan förmenat, att om man blott förändrar studieplanen och fordringarna i afseende å zoologi och botanik, så finnes nog tillräckligt utrymme för såväl fysik och kemi som hälsovårdslära.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Sjöholm: Jag ber att få instämma i den kritik, som den föregående talaren gjort rörande det sätt, hvarpå undervisningen i naturkunnighet bedrivs vid våra elementarläroverk. Men det var ej därför jag begärde ordet, utan, som herrarne torde finna och redan är påpekadt, har Andra Kammarans utskott sagt, att man bör öka timantalet för undervisning i naturkunnighet. Däremot har Första

Angående undervisning i hälsolära vid rikets läro- och utbildningsanstalter.
(Forts.)

*Angående
undervisning
i hälsolära vid
rikets läro- och
utbildnings-
anstalter.
(Forts.)*

Kammarens utskott uttalat den mening, att lärotimmarna icke böra utsträckas, utan att undervisningen bör beviljas inom ramen af de lärotimmar, som för närvarande finnas. Jag instämmer i hvad Första Kammarens utskott här yttrat, ty skola lärotimmarna utsträckas, blir det antingen så, att det blir flera lärotimmar i sin helhet och då blir följden öfveransträngning, eller också får något annat lika viktigt läroämne maka åt sig — bägge delarna anser jag vara olämpliga.

Om nu Första Kammaren bifaller sitt utskotts yrkande, där klämman är lika med Andra Kammarens, frågar jag, huru skall motiveringen blifva i den skrifvelse, som afåtes till Kungl. Maj:t? Skall den blifva i likhet med Andra Kammarens uttalande eller i enlighet med hvad Första Kammarens utskott sagt? Som herrarne finna, äro dessa uttalanden stridande mot hvarandra. Jag kan icke se, huru den frågan skall kunna lösas med olika motiveringar uti en skrifvelse till Kungl. Maj:t. I en dylik skrifvelse, där själfva klämman vanligen är hällen i en allmän och sväfvande form, ligger största vikten på motiveringen, och då denna sistnämnda nu är af motsatt beskaffenhet, kan jag icke förstå, huru man, därest man skulle biträda Andra Kammarens beslut, skall kunna sätta upp en skrifvelse, som kan blifva tillfredsställande.

På denna grund ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Törneblad h: Otvifvelaktigt har den siste talaren åtskilligt fog för sin anmärkning, att motiveringen blir ganska svår att få ihop. Jag skall dock icke här inlåta mig på den saken, jag begärde egentligen ordet med anledning af den förste talarens anförande.

Då vi i fjol hafva antagit en ny organisation af läroverken och denna organisation nu är under tillämpning allt efter grunder, som i sina hufvuddrag varit framlagda, om icke till Riksdagens godkännande, så likväl till Riksdagens kännedom, förefaller det mig, som om det vore ganska betänkligt att i den ena eller andra punkten vilja rycka på det, som har blifvit bestämdt vare sig i fråga om timmarnas fördelning eller, hvad som ännu tydligare torde böra framhållas, i afseende å själfva undervisningsmetoden. Det är ju tämligen klart, att om man yttrar sig om undervisningsmetoden, gör man det efter den erfarenhet, som den ene eller andre har fått, om det sätt, hvarpå undervisningen i det ena eller andra ämnet bedrifves. Nu är det ju så, att det gifves många olika sätt att tillämpa en läroverksstadga och dess bestämmelser. Alla lärare hafva visserligen icke samma metod, somliga metoder kunna vara sämre än andra, men i alla händelser är det väl så, att enligt utvecklingens lag och med de fordringar, som nu ställas på lärarnes krafter och deras utbildning, är undervisningen i de flesta ämnen stadd i framåtskridande. Hvad särskildt undervisningen i naturkunskaperna beträffar, har jag verkligen icke samma sorgliga erfarenhet som den förste talaren i fråga om utläsningen. Det kan ju visserligen hända, att den florerar på sina ställen, men att den öfver hufvud vid läroverken skulle florerera i

fråga om zoologi och botanik, det är jag åtminstone långt ifrån säker på. Suarare skulle jag vilja hoppas, att motsatsen äger rum. Då talaren ville styrka sitt påstående med att växternas examinering fordrar så mycken utanläsning, vill jag säga, att examinering är något helt annat än utanläsning. Examinering är något, som är oskiljaktigt från undervisning i naturkunnighet. Den bidrager att skärpa lärjungens förmåga af iakttagelse. Jag har själf genomgått kurser särskildt i botanik och examinerat växter, och jag vågar påstå, att här var visst icke fråga om utanläsning, utan man måste lägga an på att uppöfva förmågan att observera och särskilja det ena från det andra. I samma mån, som den analytiska uppfattningen i naturkunnigheten tränger sig fram, verkar examineringen utvecklande för själens organ och leder till en mera allsidig uppfattning af själfva ämnet. För öfrigt sker det ofta så på många ställen åtminstone, och jag tror, i den mån därtill kunna beredas tillgångar, på de allra flesta ställen, att när man icke har den lefvande naturen att tillgå, som ju icke är händelsen året om, har man herbarier, där läraren just genom att medelst frågor framlocka lärjungens observationsförmåga lär honom att fatta en växts lif, natur och funktioner. Detta är någonting helt annat än utanläsning. Jag har velat säga detta därför, att man ej skall missförstå eller göra sig en ofördelaktig föreställning om undervisningen i naturlära vid våra skolor. Att den kan lämna åtskilligt öfrigt att önska är naturligt, men vi skola hoppas, att den uti de nya former, hvori våra läroverk nu få arbeta, skall blifva allt bättre och bättre. Jag tror ej, att hälsovårdsläran härför skall lägga något hinder i vägen, ty hälsovårdsläran har delvis redan förut kombinerats med undervisningen om människokroppen och dess organs funktioner.

Huruvida den föreslagna klämman skall med hänsyn till svårigheten att få ihop motiveringen antagas eller icke, därom vill jag ej yttra mig. Att en sådan svårighet finnes, vill jag icke bestrida.

Herr Berlin: Talaren på södermanlandsbänken har yrkat afslag på utskottets hemställan på den grund, att det skulle blifva svårt att affatta den skrifvelse till Kungl. Maj:t, som komme att blifva följd af ett bifall till utskottets förslag. Jag anser det skälet föga hållbart. Det blir herrar kanslideputerades sak att se till, att en sådan skrifvelse kan komma till stånd och huru den skall affattas. Dessutom har ju kammaren tillfälle att vid skrifvelsens föredragning i sinom tid pröfva dess innehåll.

Jag anbåller att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Billing: Då jag läste detta betänkandes kläm, kände jag en lust inom mig att yrka afslag å detsamma, men när jag hade läst Första Kammarens utskotts motivering, fann jag där ett par satser, som så mycket tilltalade mig, att jag beslöt att icke yrka afslag, men väl att rösta för afslag, om det blef fråga om votering.

*Angående
undervisning
i hälsolära vid
riketsläro- och
utbildnings-
anstalter.
(Forts.)*

*Angående
undervisning
i hälsolära vid
rikets läro- och
utbildnings-
anstalter.*

(Forts.)

Det är nämligen tvenne satser i utskottets utlåtande, som så tilltalat mig, att om dessa verkligen blefve normerande för den här föreslagna undervisningen i hälsovårdslära, skulle en stor vinst därmed vara gjord. Första Kammarens utskott redogör för huru undervisningen i hälsovårdslära skulle ske. Utskottet säger, att därvid borde särskildt *dels* inskräpas »vikten af ett måttligt lefnadssätt, kroppsöfningar, bad och renlighet.» Detta är ju ett förträffligt schema, och om man också blott inskränkte sig till denna positiva fordran, vore det i alla fall en mycket god norm för undervisningen i hälsolära. I parentes sagdt, fruktade jag annars, att denna undervisning icke skulle blifva någonting annat än en undervisning i den ledsamma stil, som förekom under min skoltid, då detta ämne var det allra tråkigaste och svåraste, detta genomgående af alla organerna i människans kropp och — ja, det var förfärligt krångligt. Vidare säger utskottet, att undervisningen i hälsolära skall så bedrivas, att »*dels* ock på lämpligt sätt motarbetas den nu så vidt utbredda och öfverdrifna rädslan för smitta samt benägenheten att iakttaga pjunkig försiktighet.» Jag får säga, att jag skulle med största glädje rösta för hälsoläran införande i våra läroverk, om verkligen hufvudsaken blefve att motarbeta rädslan för smitta, som jag anser vara kanske den mest svåra lekamliga sjukdom, hvaraf en människa kan lida, och en andlig sjukdom af mycket betänkelig art. Den håller nu på att undergräfvat snart sagdt alla moralens och kärlekens bud. Af fruktan för smitta tillrådes man att öfvergifva nästan alla de förbindelser och plikter, som gudomlig och mänsklig lag ålägga oss i vårt förhållande till vår nästa. Således — skulle undervisningen i hälsolära kunna motverka denna fördärfliga smittofrukten, vore det i sanning en välsignad sak. Om nu Första Kammaren beslutar bifall till utskottets hemställan, skall jag på det allra allvarligaste anhålla, att herrar kanslideputerade, som få en obeskrifligt svår uppgift att föra ihop konträrt motsatta motiveringar — den siste talaren sade, att det nog skulle gå lätt för sig och jag tviflar ej heller på att dessa herrar äro mycket fiffiga — då de väl få lof att taga litet från ena hållet och litet från andra, icke måtte underlåta att taga med dessa två »*dels*» ur Första Kammarens motivering och lämna åtskilligt annat såsom ersättning åt Andra Kammarens motivering.

För resten vill jag tillägga, att denna motion förelåg egentligen till en del redan i fjol. Då afslog Första Kammaren den. Det synes mig vara skäligen oegentligt att, då nu Riksdagen i fjol antagit en ny läroverksorganisation och denna fått form i en ny läroverksstadga, redan första året därefter begynna att skriva till regeringen angående ett läroämne. Nästa år kommer man kanske med skäl, hvarför ett annat ämne bör behandlas på något visst sätt. Skall det då skrivas igen?

Som sagdt, jag skall ej sörja mycket öfver om bifallet lämnas och kanslideputerade realiter sköta sin sak bra. Men ur formell

synpunkt synes mig vara riktigast, att Riksdagen ej skrifer i detta ämne, och därför — blir det votering, röstar jag för afslag.

Herr Jonsson: Man kan ju till en del gifva den siste talaren rätt i att eftersom Första Kammaren i fjol ej ville gifva sig in på detta område, fordrar konsekvensen, att man äfven i år afstår därifrån. Men det finnes åtskilligt nytt i detta betänkande, som jag tror kunde vara af vikt att få fram till Kungl. Maj:t. Hvad utskottet yttrar här i sin motivering, särskildt t. ex. om renlighet och måttlighet i lefnadssätt samt tuberkulos- och bacillskräck, står i ett visst samband med en annan fråga, som kammaren antagligen får att behandla inom den närmaste tiden, nämligen en skrivelse rörande tuberkulosfrågan. Att få undervisningen i detta fall anordnad på sätt här är föreslaget vore ett bestämt steg uti denna riktning. Ty framgången af striden mot denna tuberkulosfara hänger mycket på att en riktig uppfattning om hälsans vårdande blifver inpräglad hos allmänheten och i första hand hos ungdomen. Ett afslag på betänkandet eller skrivelsen skulle således komma att blifva en lucka i de klart ledda planer för bekämpandet af tuberkulosen, hvilka t. ex. svenska nationalföreningen mot tuberkulos sitter inne med, då däremot Riksdagen med en skrivelse som denna skulle gifva ett handtag i den rätta riktningen. Jag tror för öfrigt, att kanslideputerade nog skola finna ett sätt att jämka ihop de divergenser, som synas förefinnas emellan Andra Kammarens beslut och det betänkande, som tillfälliga utskottet här satt upp. Man kan ju taga bort det mindre väsentliga och hålla på det, som är af vikt i frågan, och sålunda få fram andemeningen i skrivelsen, som Första Kammaren säkerligen är ganska enig om att få fram.

Jag tror alltså, att Första Kammaren gör klokare uti att bifalla än att afslå betänkandet. Jag anhåller om bifall.

Herr Fahlbeck: De betänkligheter, som från olika håll hafva yppats mot detta förslag, hafva först och främst rört sig om den uppgift, som förestår herrar kanslideputerade. Den saken vill jag icke närmare yttra mig om, ehuru jag ej förnekar, att svårigheter här finnas; men då jag har en mycket hög tanke om kanslideputerades förmåga att öfvervinna svårigheter, så tror jag ej, att kammaren bör låta denna betänklighet bestämma sitt votum.

Vidare har anförts nu som så ofta eljest den formella invändningen, att vi icke i år borde skriva i denna sak, då vi sista året afslog en liknande framställning. Ja, men det skedde vid slutet af den stora läroverksdebatten, och att man då ej ansåg sig böra röra vid Kungl. Maj:ts af utskottet tillstyrkta förslag i en fråga som denna, var ju ganska naturligt. Nu föreligger den ensam för sig och i en mycket begränsad form. Ty såsom framgår af utskottets redogörelse, har saken varit föremål för uppmärksamhet ibland dem, som haft att anordna lärokurserna i naturlära. Hvad som nu begäres, är därför endast att något understryka hvad som i detta hänseende redan är

*Angående
undervisning
i hälsolära vid
rikets läro- och
utbildnings-
anstalter.
Forts.)*

*Angående
undervisning
i hälsolära vid
rikets läro- och
utbildnings-
anstalter.
(Forts.)*

föreskrifvet. Jag kan sålunda ej finna, att nämnda formella skäl bör i detta fall hindra oss att bifalla förslaget. Det af den siste talaren påvisade sammanhanget emellan denna fråga och tuberkulosfrågan bör också, synes mig, tala för ett sådant beslut.

Hvad slutligen beträffar den ärade talarens på stockholmsbänken yttrande därom, att utanläsning icke vore så allmän, som jag förutsatte, så får jag ju säga, att erfarenheterna kunna vara olika. Dock tror jag, att om det låte sig göra att få en omröstning till stånd inom vårt land rörande denna sak, skulle jag få en öfverväldigande majoritet för min mening. Här råder otvifvelaktigt från Skanör till Haparanda en utomordentlig utanläsning på just dessa områden, beroende visserligen icke på lärarne, utan på själva systemet och det sätt, hvarpå undervisningen skall meddelas. Vi måste komma ihåg, att i fråga om t. ex. botaniken hafva vi Linnés system och det naturliga systemet. Båda skola inläras, och redan detta förutsätter mycken utanläsning. Sedan, för att tillämpa dem, måste lärjungen lära sig utantill hela den massa typer, som finnas i fråga om växternas olika delar och byggnad, hvartill slutligen kommer hela herbariet, som skall insamlas och som ytterligare ökar denna utanläsning. Hvad åter beträffar observationsförmågans utveckling, som utgör den formella vinsten af denna undervisning, så vill jag ej bestrida riktigheten däraf inom vissa gränser. Men icke är det väl från naturkunnighetens sida, som man kan urgera den formella utbildningen. Vi hafva åsidosatt de klassiska språken, hvilkas väsentligaste vinst var deras formella betydelse för förståndsbyggnaden, just för att erhålla större utrymme för reala kunskaper. Skulle vi nu fästa sådan vikt vid den formella sidan af naturkunnigheten och för dess skull lägga ytterligare börda på ungdomen? Man kan offra åtskilligt för den formella sidan af undervisningen, men offret kan också blifva för stort, och det är förhållandet i detta fall. Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets hemställan.

Herr Sjöholm: Det gläder mig, att två så skarpsinniga män som herrar Törnebladh och Billing bekräftat riktigheten af mitt yttrande, att de båda motiveringarne från Första och Andra Kammarens utskott äro oförenliga. Herr Berlin har visserligen tröstat oss med, att det skulle blifva kanslideputerades sak att lösa denna svårighet att i Riksdagens skrifvelse få in de båda motstridiga motiveringarne, och han tillade, att kammaren sedermera skulle blifva i tillfälle att taga del af den skrifvelse, som af dem kommer att uppsättas.

Jag får säga, att jag aldrig under de många riksdagar, jag bevisat, hört, att kammaren någonsin har yttrat sig öfver en skrifvelse, som skolat afgå till Kungl. Maj:t, och därtill lärer nog icke heller nu blifva tillfälle, utan vi öfverlåta helt och hållet svårigheten åt kanslideputerade, en svårighet, som, såvidt jag kan förstå, är olöslig.

En talare sade nu, att endast man håller sig till det väsentliga och förbiser det oväsentliga, så låter det sig lätt göra. Ja, det vä-

sentliga skulle väl vara, att lärotimmarnes antal utsträcktes. Bibehålles lärotimmarnes antal, tror jag, att skrifvelsen är alldeles öfverflödigt, ty med kändedom om den nuvarande öfverstyrelsen för våra läroverk och dess stora intresse för naturvetenskaperna torde man kunna förutsätta, att den, därest den finner sådant behöfligt, utfärdar föreskrift om, att hälsolära skall komma in uti undervisningen.

För min del har jag ingenting emot själfva saken, att en förändring sker, men jag är emot denna skrifvelse därför, att det är en ren orimlighet att komma och instämma uti någonting, som icke hänger ihop. Första Kammarens utskott har icke velat vara med om hvad Andra Kammarens utskott har uttalat, men ändock har man velat vara med om en skrifvelse. Jag förstår icke, huru det skall gå till att förena detta, och därför får jag, herr grefve och talman, fortfarande yrka afslag.

Herr Törneblad: Jag hade verkligen icke tänkt, att jag skulle behöfva taga till orda en gång till i denna fråga, men jag måste göra det, ty jag kan icke lämna vissa missuppfattningar, som här gjort sig gällande, utan gensaga. Om jag på något sätt har talat om den formella utbildning, som genom naturvetenskaperna skulle erhållas, så har jag gjort det på grund af hvad dessa vetenskapers egna målsmän hafva förklarat såsom synnerligen viktigt, nämligen att iakttagelseförmågan uppöfvas. Detta är en af de förnämsta frukterna af naturvetenskapernas studium, och detta är visst icke blott en formell frukt, utan en utbildning af de mänskliga förmögenheterna, till hvilken naturvetenskaperna, rätt skötta, skola bidra och enligt min tanke kunna bidra i högsta måtto.

Hvad det beträffar, att man skulle anställa en allmän omröstning rörande utamläsning i botanik och zoologi från Lund — nej, förlåt, det var ju från Skanör — och ända upp i norr, så skulle jag visserligen tycka, att denna allmänna omröstning kunde vara af någon betydelse, såvida uti densamma deltog folk, som hade reda på saken, men skall den ske af folk, som icke har reda på saken, tror jag, att den rent af vore skadlig.

Hvad återigen angår det nu föreliggande förslaget, så kan det ju icke nekas, att det har sina svårigheter att sammanjämka två så olika meningar, men vi äro ju vana vid att i det fallet lita på Kungl. Maj:t.

Många gånger har det inom denna kammare sagts: ja, saken är nu mycket svår, och det är icke godt att säga, hur den skall redas ut, men nog hittar Kungl. Maj:t på något sätt.

Jag vill erinra herrarne om, huru vanligt detta är, och att vi hört detta tal här äfven i dag. Nu är det ju icke Kungl. Maj:t, utan kanslideputerade, som skulle hjälpa oss.

Vi hafva ju en mycket stor tillit till kanslideputerades förmåga, och jag instämmer mycket gärna däruti, men man får dock icke lägga alltför tunga bördor på kanslideputerade.

*Angående
undervisning
i hälsolära vid
rikets läro- och
utbildnings-
anstalter.*
(Forts.)

Angående
undervisning
i hälsolära vid
rikets läro- och
utbildnings-
anstalter.
(Forts.)

Jag vill nu icke göra något yrkande, men jag vill säga, att när detta skrivelseförslag kommer fram, jag visserligen icke ämnar låta det passera oanmärkt, om jag då lefver och är här i kammaren, och jag vill erinra om, att vid mera än ett tillfälle hafva skrivelseförslag till Kungl. Maj:t underkastats kritik i kammaren.

Herr Wieselgren: Jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet på, att det beslut, som Andra Kammaren har fattat, och hvaruti Första Kammaren nu enligt utskottets förslag skulle instämma, rör icke frågan om undervisningen i naturkunnighet eller en önskan om att denna skulle blifva förbättrad, utan det rör undervisning uti *hälsolära* vid våra offentliga skolor, samt att *den* bättre skulle tillgodoses, än hittills varit fallet. Jag är öfvertygad om att, därest icke den förste ärade talaren hade tagit upp diskussion i detta ämne, Första Kammaren utan det minsta motstånd skulle hafva godkänt hvad utskottet föreslagit; men genom sagda åtgärd, som hedrar hans ärlighet mera än hans strategiska skicklighet, tog han, som dock ville bifall, upp en strid mot betänkandet, och nu är det kanske icke så säkert, huru striden kommer att utfalla. Jag ber dock för min del få erinra om den praxis som, åtminstone förr i världen under den tid jag hade äran att i Andra Kammaren tillhöra kanslideputationen, tillämpades. Om båda kamrarna hade fattat samma beslut, så var det detta, som var det hufvudsakliga, och huru argumentationen var beskaffad för de olika kamrarnes beslut, huru motiveringen såg ut, det var bisak. Man fick ju ibland sätta sitt ingenium på ganska skarpt prof, såsom väl också nu skulle blifva fallet, för att formulera skrifvelsen, men det var ingen omöjlighet; och ansåg kammaren verkligen, att klämman var hufvudsak, så slank man lätt öfver, om man icke fått sin speciella mening i de olika kamrarna tillgodosedd i motiveringen. Jag inbillar mig, att detsamma bör blifva fallet äfven här; och det är alldeles gifvet, att, om kanslideputationen skulle misslyckas i sitt bemödande att åstadkomma en antaglig motivering för beslutet, det står vederbörande kammare, som icke fått sin åsikt tillräckligt uttalad i motiveringen, fritt att, då skrivelseförslaget förekommer, afslå detsamma.

Då emellertid saken, från olika synpunkter sedt, anses vara önskelig och eftersträfvansvärd, ber jag, herr grefve och talman, att få förena mig med dem, som yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Fahlbeck: Blott ett par ord! Herr Sjöholm ansåg, att det icke var någon möjlighet att få till stånd ett gemensamt beslut, men han synes mig hafva förväxlat själfva klämman med motiveringen. I fråga om motiveringen stå kamrarna mot hvarandra, men icke i fråga om klämman, som är gemensam. Den farhåga åter han hyste, att ingen skulle gifva akt på ärendet, när det kom tillbaka i form af skrivelseförslag, den har blifvit häfd genom det yttrande, som talaren på stockholmsbanken senast hade.

Till sist ber jag att få svara på en personlig anmärkning, som representanten på göteborgsbanken uttalade, nämligen att min parlamentariska strategi vore klenare än min ärlighet. Ja, det omdömet finner jag mig uti, ty ärligheten passar mig bäst. För öfrigt vill jag säga, att jag begärt ordet väsentligen för att gifva uttryck åt en opinion, som jag anser vara allmän inom landet, den nämligen, att här bedrifves för mycken utanläsning vid undervisningen i naturkunnighet.

*Angående
undervisning
i hälsolära vid
riketsläro- och
utbildnings-
anstalter.
(Forts.)*

Herr Billing: Jag kan ej underlåta att säga ett par ord med anledning af herr Wieselgrens anförande och särskildt med anledning af de sista ord, han yttrade. För så vidt jag förstod hans framställning, gick den ut på, att om Första Kammaren afsloge ett från kanslideputerade inkommet skrifvelseförslag, så skulle därmed också själfva frågan hafva förfallit. Detta är ju alldeles uppenbart ett misstag. Har Riksdagen beslutat, att en skrifvelse skall gå till Kungl. Maj:t, så *skall* en sådan skrifvelse afgå, och Riksdagen kan ej upphäfva detta sitt beslut på ett senare stadium genom att förkasta kanslideputerades formulering af detsamma.

För öfrigt vill jag trösta herr Fahlbeck för förebråelsen mot hans bristande strategiska skicklighet. Ty om också han ej yttrat sig, kunde det nog ha händt, att jag gjort det.

Herr Wieselgrens försök att vända kammarens uppmärksamhet från motiveringen till klämman i Andra Kammarens beslut kan väl vara strategiskt skickligt, men icke tror jag, att det är riktigt, ty hela motiveringen går ju ut på och klämman bäres helt och hållet upp af den åskådning, att denna ökade eller förändrade undervisning i hälsovårdslära skulle ingå i sättet att undervisa i naturkunnighet. Detta är odisputabelt, och således kan man ej säga, att en skrifvelse i detta ärende icke skulle afse undervisning i naturkunnighet.

Slutligen ber jag att få tillägga ett par ord till hvad jag själf sade i jons. Herrarna märkte ju lätt, att det för mig tilltalande i saken var, om man kunde få undervisning för att motarbeta den fördärflika smittoförskräckelsen. Men jag vill nu tillägga, att jag är tämligen öfvertygad om, att om det undervisas i hälsolära och man ej uttryckligen säger ifrån, att denna undervisning skall gå ut på detta, så blir följden den rakt motsatta, d. v. s. att framkalla fruktan för smitta, ty man måste nödvändigtvis i undervisningen komma in på frågan om bakterier etc., och med den lilla undervisning, som lämnas, är jag öfvertygad om att hufvudresultatet blir att injaga förskräckelse för smitta. När jag säger detta, har jag ej så liten erfarenhet bakom mig. Jag har varit vittne till, huru i skolorna uppstått så mycken förskräckelse och så många onödiga funderingar just såsom en följd af undervisning i hälsovårdslära, och det både hos lärare och — kanske ännu mer — hos lärarinnor och barnen.

Herr Wieselgren: Det är alldeles klart, att om Riksdagen beslutat, att en skrifvelse skall afgå till Kungl. Maj:t, så skall en

*Angående
undervisning
i hälsolära vid
riketsläro- och
utbildnings-
anstalter.
(Forts.)*

skrifvelse afgå; men det är ej därmed sagdt, att denna skrifvelse skall hafva hvilken motivering som helst, utan skrifvelseförslagets föredragning inför kamrarna har just till ändamål att bestämma motiveringen, som kanhända ter sig olika från kamrarnas olika synpunkter. Om det nu är så, att skrifvelseförslaget föredrages, så är det naturligtvis också meningen, att en kammare har rättighet att afslå lydelsen, d. v. s. *icke godkänna* den lydelse, som kanslideputerade gifvit åt skrifvelsen; och då blir följdén en återremiss till kanslideputerade. Kunna nu ej dessa åstadkomma någon annan och bättre lyckad lydelse, så ser jag ingen annan möjlighet att lösa frågan än den, att klämman får afgå utan motivering, d. v. s. såsom en naken anmälan om hvad som är kamrarnas beslut.

För öfrigt ber jag att få påpeka, att det ju är en ren öfverdrift att tala om att man skall motarbeta bacillskräcken bland vårt folk, därigenom att man håller detta folk okunnigt om den risk, som dessa baciller kunna medföra. Det är en alldeles rasande väg. Det är väl mycket bättre att lära folket på hvad sätt man skall gå till väga för att ej öka den bacillfara, som förefinnes. Såsom också en talare på norrlandsbänken redan påpekat, går detta beslut in såsom ett led i det arbete mot tuberkulosen, som nu hela vårt folk samlat sig om att utföra. Skulle det då vara lämpligt att motsätta sig ett medel, med hvilket vi skulle kunna tjäna detta syftemål? Bacillskräcken beror ej på verklig kunskap i frågan; den beror i de flesta fall på okunnighet i frågan. Ökad kunskap gifver också vårt folk ökad mod att möta bacillfaran och förminska den.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare på afslag därå, och förklarade sig finna den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Anderson, Albert*, begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Första Kammarens tillfälliga utskott hemställt i utlåtandet n:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 56;

Nej — 58.

Vid förnyad föredragning af sammansatta stats- och bankoutskottets den 31 nästlidne mars och den 1 innevarande april bordlagda utlåtande, n:o 8, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om viss ändring af § 15 i Kungl. Maj:ts förnyade förordning angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända, den 16 maj 1890, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet den under sammanträdet afämnade kungl. propositionen.

Friherre *Beck-Friis, Johan*, afgaf en af honom med flere under-teknad motion, n:o 48, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af brännvin.

Denna motion föredrogs och hänvisades till Riksdagens särskilda utskott n:o 2.

Ledighet från riksdagsgörömaLEN beviljades herr *Odelberg, Wilhelm*, under 6 veckor på grund af ett nu uppläst läkareintyg af följande lydelse:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare m. m. herr *O. W. Odelberg* är i behof af tjänstledighet för hälsans vårdande under minst sex veckors tid, betygar,

Stockholm den 31 mars 1905,

A. Nettelblad,
leg. läk.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 65, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens åttonde hufvudtitel;

n:o 66, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i anledning af väckt motion om anslag till vice häradshöfding *G. E. Fahlerantz*;

n:o 67, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af förra militiebostället Forstena n:o 1 med Önan n:o 1 och Femtungan n:o 1 i Älfsborgs län;

n:o 68, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af den under Kungsörs norra kungsladugård dagsverksskyldiga lägenheten Borgvik n:o 1 i Västmanlands län;

Första Kammarens Prot. 1905. N:o 31.

n:o 69, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två till förra militiebostället Lilla Svedala n:is 1, 5, 18 och 19 i Malmöhus län hörande områden;

n:o 70, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af åtskilliga lägenheter under förra militiebostället Klingstorp n:o 1 i Kristianstads län;

n:o 71, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter afidne muraren P. Ömans hustru Maria Amalia Öman, född Karlström;

n:o 72, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa till förra militiebostället Torsjö n:o 1 jämte Falstorp n:o 1, ett torp, i Östergötlands län hörande lägenheter och torp;

n:o 73, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett till förra häradshödingbostället Hårrum n:o 1 i Älfsborgs län hörande utmarksskifte;

n:o 74, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse från Svartsjö kungsladugård af mark för fattighus m. m. åt Sånge kommun;

n:o 75, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa till förra militiebostället Ulfvestorp n:o 1 Storegård i Älfsborgs län hörande områden;

n:o 76, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af tre till lotten n:o 1 af förra militiebostället Tvångstorp n:o 3 i Kristianstads län hörande lägenheter;

n:o 77, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till lotten n:o 2 af förra militiebostället Tvångstorp n:o 3 i Kristianstads län hörande lägenhet;

n:o 78, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af Roma klostrets kungsgård i Gottlands län;

n:o 79, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa lägenheter från indragna militiebostället Löfvestads kungsgård n:o 46 i Malmöhus län; och

n:o 80, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa områden från förra militieboställena Raskarum n:is 6, 8 och 9 samt Raskarum n:is 3 och 5 i Kristianstads län;

äfvensom

första särskilda utskottets utlåtanden:

n:o 1, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition n:o 21 med förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, dels ock inom Riksdagen i ämnet väckta motioner; och

n:o 2, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 22 i fråga om rättighet till hämtning af väglagningsämnen från kronans jordbruksdomäner.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 1,39 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
